

SZERKESZTŐSÉG
BUDAPEST, IV., VÁRMEGYE-UTCA 11.
Telefon száma 788.
KÉRŐKÖRLET NEM KÜLDÜNK VISSZA.
CSAKBÉRMENTES-LEVÉLEK FOGADUNK EL.

EGYETÉRTÉS

Dr. PAP ZOLTÁN
főszerkesztő.

EÖTVÖS KÁROLY
népszerűdalmi főmunkatára.

KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, IV., VÁRMEGYE-UTCA 11.
Telefon-száma 708.
HIRDETÉSEKET ÉS NYILTÁRTERE VÁLÓ
KÖZLEMÉNYEKÉPFELVÉSZKARADIVATVAL

Mai számunk főbb közleményei:
Vezéreljük: A kiegyezési tárgyalások.
A helyzet Oroszországban.
A szarabi klávitás.

A kiegyezési tárgyalások.

Arról a tanácskozásról, mely Kossuth és Wekerle közt Herkules-fürdőn lefolyt, eddig ugyszóván csak az szivárgott ki, hogy a magyar kormány e hó első felében tényleg megkezdte a kiegyezési tárgyalásokat Ausztriával.
A hetedik magyar miniszterium tárgyalja már ezt az egy kiegyezést azóta a tizenegy év óta, amióta az 1887-diki kiegyezés megújításának kérdése először került szövegére s elmondhatjuk, hogy lényegében a második Wekerle-miniszterium is csak épen ott tart, ahol tartott az első.
Se vége, se hossza ezeknek a tárgyalásoknak. Az egész ország, az összes gazdasági faktorok ma már az önálló vánterület szükségét hangoztatják, az 1867: XII. t.-cz. ehhez való kétségtelen jogukat elismeri s mégis meg mindig nem arról van szó, hogy megcsináljuk az önálló vánterületet, hanem arról, hogy a közös vánterület keserű piluláját mint lehet az országnak minél könnyebben s minél izletesebb burokban beadni.
Éppen ma jelent meg a budapesti kereskedelmi és iparkamarának évi jelentése, mely nagyon szomorú képet festi az ország gazdasági állapotának s mi a helyzet, hogy ezeken az állapotokon segíteni igyekeznünk örendelkezési jogunk biztosításával, a fölött tárgyalunk, hogy a közös vánterület szövetség vagy szerződés formájában tartassék-e fenn, vagy pedig elégséges lesz-e a statusquo a reciprocitás alapján?
Mert hogy most nem lesz meg az önálló vánterület, az kétségtelen. Ez az a nagy igazság, amelyet le kell nyelnünk s ezzel szemben minden egyéb mellékes. Nem akarjuk azt mondani, hogy államjogi szempontból nincs különbség a szövetség és a szerződés közt. De nem tartjuk valami nagy eredménynek, ha Magyarország gazdasági önállósága csak ilyen módon, ilyen formulákkal domborít-

latik ki. Mert hisz az ország gazdasági függetlenségét, önállóságát, örendelkezési jogát az 1867: XII. törvényezik is elismeri, tehát valami nagy szükség nincs arra, hogy ez egy újabb ilyen írott dokumentummal erősíttessék meg. Főleg akkor, mikor ugyanis tudjuk, hogy ez az újabb formula éppen úgy nem fogja megszerezni nekünk a tényleges önálló vánterületet, mint ahogy nem tudta megszerezni az 1867: XII. s az 1899: XXX. törvényezik.
Magyarországnak a ténylegesen önálló vánterület kell és pedig a jelenlegi gazdasági viszonyok közt nem szabad kereskedelmi, hanem védvamos alapján. Ez az egy kereskedelmi politika az, amely ezt az országot az elszegényedés elől megmenthetné s miután a külfölddel megkötött kereskedelmi szerződések miatt ezt nem érhetjük most el, gazdasági szempontból akkor is vesztesek vagyunk, ha elismerjük is, hogy közjogi szempontból a szerződés jobb a szövetségnél.
Bécsben is tudják ezt, de azért nagyon hangoztatják, hogy a kiegyezési komplexumot szövetség formájában kell fenntartani, mert ha nem, akkor az egész Széll-Körber-féle megállapodás semmivé s akkor kezdődnek elől megint az összes kérdések fölött az akkordozás.
Mégis sem törődünk. Mi eddig is azt mondtuk, most is azt hangoztatjuk, hogy a Széll-Körber-féle kiegyezés teljesen kiszolgáltatta az országot Ausztriának és neveltségeknek tartanók magunkat, ha most egyszerre felcsapnánk a Széll-Körber-féle megállapodások védelmezőit. Nem hiszünk ugyan, hogy az osztrák kormány komoly szándéka ezeknek a megállapodásoknak megsemmisítése, mert azokból csak Ausztriának vannak előnyei, de ha Beck és miniszterársai új alkudozásokat akarnak, legyen az ó guszusok szerint. Nem bánjuk pedig azért, mert azt reméljük, hogy ez a kormány, melynek Kossuth Ferencz a kereskedelmi minisztere, majd jobb egyezséget köt, mint kötött a Széll-kormány a maga török-szakad hatvanhetes elveivel. Minthogy azonban mi a Széll-Körber-féle kiegyezést rossznak tartjuk az országra nézve, nem tartanánk nagy eredménynek azt sem, ha a jelenlegi kormány-

sikerülne elérnie, hogy az a rossz kiegyezési szerződés formájában és a kiegyezési komplexum revíziója nélkül iktattatnék törvénybe.
Szóval, úgy áll a helyzet, hogy mi nem nyernék a jelenlegi kiegyezési tárgyalásokkal semmit. Mert ha létrejön köztünk és Ausztria közt a szerződés, akkor is csak a rossz és káros Széll-Körber-féle kiegyezésre vonatkozólag jön létre, de ha nem sikerül Ausztriával szerződést kötnünk, akkor sem lényegesen az önálló vánterület tényleges állapotára, hanem ezt a rossz és káros kiegyezést de facto fenntartjuk minden szerződés nélkül is, a pusztá reciprocitás alapján.
A most meginduló kiegyezési tárgyalások még csak annyiban sem igazgathatják majd az országot, hogy vajon mi lesz a tárgyalások eredménye. Hisz Kossuth kijelentette, hogy az önálló vánterületre való áttéréstől most szó sem lehet a megkötött és életbeléptetett külföldi szerződések miatt. Szerényi még hozzátette, hogy a külföldi szerződések lejárta után is csak akkor, ha Magyarország addigra már fejlett ipara lesz s a kormány által oly határozottan követelt szerződési forma teljesedése is nagyon kétséges lett, mert hisz tudjuk, hogy ha ezt nem fogadná el Ausztria, akkor marad minden a régiiben.
Igazságtalanok volnánk, ha a kormánytól többet követelnénk, mint amennyit ez a kormány tehet. Ez a kormány nem csinálhatja meg az önálló vánterületet és ebben nem ő a bűnös, ha tehát a külföldi szerződések lejárta megmarad a közös vánterület ezt nem ennek a kormányunk tudjuk be.
De szeretné már egyszer tudni az ország, hogy mikor kezdünk végre komoly előkészületeket tenni arra, hogy az önálló vánterületet megcsináljuk? Mert a régi szabad-elpárti kormányok közt is volt egy-kettő, amelyik azt mondta, hogy az önálló vánterület csakugyan előnyös volna az országra, de csak akkor, ha arra kellőleg előkészülünk s azt hiszünk, nem csalódunk, mikor szabad-elpárti körből fennmaradt remiszenczenának tartjuk a szegedi beszédnek azt a passzusát, hogy az ország ipara ma nem elég fejlett ah-

hoz, hogy önálló vánterülettel alakuljunk át s ha 1915-ben, illetőleg 1917-ben is még csak ilyen fejlett iparunk lesz akkor az önálló vánterületre való áttérhetés lehetősége is ki van zárva.
Mi ugyan nem vagyunk egy véleményen ezzel az állásponttal most, mint ahogy nem voltunk egy véleményen a volt szabad-elpárti kormányfővel sem, akik unostantalan ezt hangoztatták, de jól van, legyen az ő hitük szerint. Csak abban nem nyugosunk bele, hogy ilyen határozatlan időpontot jeleljen meg a kormány, minő az iparunk fejlettsége. Mert nekünk az önálló vánterület éppen azért kell, hogy ipart teremtsünk, de ha a kormány a magyar ipar megeremítését könnyebben véli elérhetőnek a közös vánterületben, teremtesse meg. Mert kénytelen-kelletlen ugyan, de belenyugosunk, hogy csak 1917-ben térjünk át a ténylegesen önálló vánterületre, de már egyszer szeretnénk biztosak lenni abban, hogy akkor meglesz az önálló vánterület, ha mindjárt nem is azzal az indokolással, hogy az egész ország kívánja, hanem akár azzal, hogy most már az iparunk elég fejlett arra, hogy az önálló vánterületre való áttérhetés lehetősége ne legyen kizárva.
Budapest, szeptember 3.
Krieghammer halála. A hajlángó udvaroncok örömlőve, a plebs vakmerőségétől elhelve sópáncsolnak. György bajor hercegre rá merik fogni, hogy az ő puszkájából tevőd el az a golyó azon a bizonyos iszli udvari vadászaton, amely aztán egy öreg generalisnak, báró Krieghammer-Odonnek halálát okozta. Így-ugyan, hogy egész Iszli tudta ezt, hogy az ott üdülő fűrdővendégek, akik közül számosan bizalmas viszonyban állanak az udvar többekévébe előkelő tagjaival, nyíltan beszéltek erről a véletlen tragikumról: — de azért ezt, már csak a forma kedvéért is, kereken le kellett tagadni. Csak nem lehet tenni azt, hogy egy valóságos uralkodó családból származó hercegre az egész világ elmondja, hogy véletlenül halalos kimenetelű balesetnek lett az okozója. Édes Istenem, ilyen rafogással — legyen az bármennyire is igaz — nem szabad a „magas és legmagasabb” személyiségek emberföltöltségét illetni. Hova jutnánk és hova jutna kü-

lönösen Bécs és a czipofrendszerben megosztosodott bécsi udvar, ha a borbiban született urfiaknak elrongyolják a kisisteni nimbuszukat. De aztán meg egyáltalában, hogy is merészeltek ilyen híreket elterjeszteni?! Még ha száz tanu is van rea, az mind hamis — hiszen György hercege olyan kitünő lövő, hogy még véletlenül sem tévedhet el a golyója. Aztán meg nem is vett részt azon a vadászaton, a melyen báró Krieghammer „rosszul lett” és az öreg tábornok egyáltalában nem is sebesült meg. Így erőlködnek az udvaroncok mindenáron megcsinítani a valóságot, csak azért, mert egy hercegről van szó. A lakások nem engedhetik meg, hogy a fenséges gazdáik emberi gyöngegségét más is lassa. Pedig hiábaváló az ilyen erőlködés. Ma már nem lehet titkolódással elűntetni a tényeket. Mert kétségtelenül bizonyított tény, hogy báró Krieghammer halálát György bajor herceg golyója okozta és ha még akadna valaki, a ki tamaskodnék ebben, az kérdezze meg — báró Fejérváry Gézát.
Apponyi jubileuma. Nagy és nevezetes ünnepeknék lesz színhelye a hó nyolczadikán Jászberény városa. Gróf Apponyi Albertet ünnepli abból az alkalmából, hogy immár negyvedévszadon keresztül képviseli a jászok fővárosát a parlamentben. Nagy-képűködés lenne csak gróf Apponyi Albert érdemeit most fölfedezni, hiszen mindenki tudja, mennyire megeredmi az ünneplést ő, a ki fáradszhatatlan agitációjával az egész országban diadala segítette a függetlenségi lobogót abban az időben, a mikor a hatalom akkori birtokosai végkép le akarták törni a függetlenségi eszméket. És a szép ünnepe jelentőségét még növelni fogja az egész kormányunk részvétele is, amely körülmény azt mutatja, hogy az ünnepségen nagyfontosságú politikai nyilatkozatok is fognak elhangzani. Manifestációja akar lenni ez az ünnepe a kormány és a koalíció teljes szolidaritásának és harmonikus együttműködésének, de utamat is lesz a jövő munkálkodását illetőleg is. Gróf Apponyi Albert is, Wekerle Sándor miniszterelnök is, beszédekben minden valóságosság szerint rá fognak mutatni a jövő feladataira és részletesen is ki fogják fejteni, milyen módon, milyen eszközökkel kívánják és remélik azokat megoldani. Ilyen körülmények között a jászberényi ünnepe mintegy megnyitása lesz az ősi politikai eseményeknek, prologusa a parlament és delegacionális munkásságnak. Ebből a szempontból is mindenképpen indokolt az az érdeklődés, amelylyel az

Az Egyetértés tárczája.

Nemezis.

Az Egyetértés eredeti tárczája. —

IRTA: HEVESI JÓZSEF.

Szép pár esztendőre már annak, hogy egy előkelő és akkor igen divatos fűrdőhely egyik fashionablen szállójának a társalkodó szobájában feltűnt nekem egy remekszép leány. Aaz, hogy nemcsak nekem tűnt föl, hanem szépsége rabul ejtett mindenkit, férfit, asszonyt egyaránt. Mert legyünk igazságosak: a nő nagy része irigykedik ugyan, ha látja a holdat, amivel a férfiak egy másik asszonyt körülövegnek, de megijáznak a szépség varázsa előtt és az ő lelküknek is gyönyörűség nézni a természet csodalköztését: a nő szépségét.
Sohasem fogom elfelejteni azt a gyönyörű szép leányt, akitől szebbet életemben talán még sohasem láttam. Egy hintaszékben ült és valami képes újságban lapozgatott. Az ablakon átszűrődő fény pompásan világította meg rendkívül finom vonásait. Szinte gloriolával fogta körül szikrázó aranyhajjal koszorúzott fejét. Meglepetten állottam meg a zongora mellett, honnan alakjának egész rajzát, klasszikusan szép vonalait gyönyörűséggel nézhettem és amit nézésébe, csodálatába merültem, egyre azon törtem a fejemet, vajon hol, melyik múzeumban, melyik halhatatlan mester alkotása emlékeztet engem erre a messz szép jelenségre?

A leány egyre lapozgatott az újságban, de nekem úgy tetszett, hogy nagyon kevés érdeklődéssel. Ugyszólván figyelemre sem méltatta a képeket, jóformán meg sem nézte őket. Látszott, hogy szorakozott és hogy a lelke egészen másfelé kalandoz. De azért tekintetét nem emelte föl és — ha ugyan a női alamuszíságnak hinni lehet — talán észre sem vette, hogy valaki ebben a teremben csodálja.
Egyszer aztán megnyílt az ajtó és a

leány szinte összereszt, mintha villamos érintést érzett volna. Az ajtóban egy magas, szilas, erőteljes fiatal férfi jelent meg. A leány arcaán ideges zavart vettem észre és nem volt nehéz kitalálnom, hogy ennek az emóciónak a most belépett férfi volt az okozója.
Szemügyre vettem. Igen elegáns férfi volt. De sem Adonis, sem Apollo. Éppenséggel nem volt férfi-ideal. De hát ki tud eligazodni az asszonyokon? Ki tudná elmezni a lelküket: ki és mi teszik nekik?
Anyai bizonyos, hogy dalias férfi volt, aki belépett. Vonásai egyetlen görög szoborra sem emlékeztettek, de azért érdekes jelenség volt. Erdekes és előkelő.
Mikor a hintaszékben ülő leányt megpillantotta, elmosolyodott és egyenesen feleje tartott.
A leány már várta.
Feleje nyújtotta a kezét és az arca sugárzott.
A nő csak azt fogadják így, akit szeretnek.
Még pár pillanatig az olvasó-teremben maradtam és irigykedve néztem, hogy enyeleg az a férfi azzal a csodaszép leánnyal.

A leány egy lengyel grófnő volt, a férfi egy magyar főúr. Jelentékeny szerepet játszott a politikában is és nevét a lapok sűrűn emlegették. Gróf Danos Béla.
Ezt még aznap megtudtam.
Es megtudtam azt is, hogy talán már vagy négy hete időztek ezen a fűrdőhelyen. Azelőtt nem is ösmerték egymást. A gróf itt is nagy népszerűségnek örvendezett. Különösen a nők vetették utána a csabításnak legveszedimeisebb halóit. Gróf Danos nőtelen volt és nagy vagyon ura.
Igen előkelő pozícióit foglalt el abban a kis nemzetközi társaságban is, de ami a hátókat illeti, azokat bravuros ügyességgel tudta elkerülni.
Egyetlen csapdába sem esett bele.
Ugynevezett „lion”-ja volt a társaságnak,

de a zive nagyon óvatosan be volt gondbolkozva.
Szemügyre, tettetés volt a részéről, vagy pedig kőmfőnt számítás: tény az, hogy ő úgy viselkedett, mintha nem nagyon törné magát a női kegyek után és mintha az asszonyok apró eselvései untatnák.
Udvarias, előzékeny, figyelmes és kedves volt minden nő iránt. De éppen az volt a baj, hogy minden nő iránt. Emiatt aztán szinte elkeseredett versengés támadt körülötte, hogy meghódítsák.
A kis lengyel grófnő nem vett részt ebben a versenyben. Nem is tudta, mi történi körülötte. Első pillantásra mely hatással volt reá gróf Danos és ez elől a hatás aó nem tudott többé szabadulni. Megszerelette fiatal lelkének szeszönt szenvedélyével.
Gróf Danos szivesen volt együtt a gyönyörű szép és szellemes leánnyal. Akárhányszor elstálgáltak kettesben a tengerparton, felrehozották a szálló szalonjának egy-egy bizalmas fülkéjében. Láttam így őket magam is akárhányszor bizalmas beszélgetésben.
De a férfi zive szorosan volt begondbolkozva és meg annak a szép leánnyal bübajos szemei sem tudtak behatolni.
Ezt mind később tudtam meg, mikor már mindenki beszélt arról a nagy tragédiáról, melyre egy őszi reggelen a fűrdőhelyen ébredtünk.
Mindnyájunk hályványát, a fűrdőközönség gyöngyét, a remekszép kis lengyel grófnőt halva találták meg egy reggel a házozsójában.

Mérget ivott.
Az asztalán levelet találtak, mely a grófnő volt intézve.
Kiszivárgott a levél tartalma is. Nem lehetett titokban tartani, mert a gróf kellett, hogy igazolja magát a törvény, a közvélemény előtt.
Es ebben a levélben megírta a leány, hogy ő önként megy a halálba. Nem elhet szerelmét nélkül. A gróf szerelme nélkül.
Es gróf Danos hírtelen elutazott a fűrdőhelyről.

3.
Előre kellett bocsátanom ezt a meglehetősen banális kis történetet, ezt a varro-leány-tragédiát, csupán azért, hogy gróf Danos annál erősebb világításba helyezhessem.
Csodálatos szerencséje volt ennek a férfinak a nők körül. Vannak férfiak, a kik egész életükben nem kaptak talán egyetlen szerelmes levelet sem, a kik felévágyakozva sohasem villant meg asszonyi szem. Milyen irigykedve nézhetik ezek gróf Danosra, a ki valóságos gazdát a női szíveken!
A közéletben később gyakrabban hozott emem össze vele a véletlen. Itthon is, külföldön is. Térdig járt mindenütt a női kegyek roszáiban. De ügyesen kikerülte a házasság bilincseit, sőt meg a hosszabb ideig tartó háziosnokat is.
Nagyon esékly véleménynyel volt az asszonyok felől. Futó gyönyöröket keresett maguk, de megtartotta velük szemben függetlenségét. Öt nem fogja kommandirozni egyetlen asszony sem. Olyan nincs a siffonban.
Különben is a legnagyobb ostobaságnak tartotta a házasságot. Mire jó az? Egy fáért fölaldozni az egész erdőt. Zsarnokot venni a házhoz, igát venni a nyakunkra, bilincseket rakni kezünkbe.
A férfi, míg egyedül van, független és önálló. Nincsenek senkivel szemben kötelezettségei. Megel, ha kell, a jég hátán is. Minek nászülj? Minek akassza nyakába a koldustársznyt?

Szép, szép a családi öröm, a gyermekek, az unokák... De ezt az örömet is mennyi gond, mennyi baj, mennyi bánat zavarja?! Gyakran vitakoztam vele arról a tárgyról. Egyszer azt is mondtam neki:
— Ön azért beszél így, mert még nem talált az igazira. Önnek meghódolt minden nő. Férfias varázsaért, előkelő megjelenéséért, nagy vagyonáért, pozíciójáért. De ha egyszer akadna asszony, aki szépségével és szellemével le tudná önt bilincselni, és ha ennek az asszonynak volna esze és ereje, hogy

önnek ellentálljon, fogadást merek ajánlani önnek, hogy nincs az a holdvilágfalo diák, aki úgy epekedne az ő kis Dulcinéja után, mint ahogy ön, kedves grófom, sópáncolni kezdene. Nem tudom, mennyire ért a prosodaiához, de meg vagyok győződve róla, hogy ön a legszántabb lyrai verszőken biczeg-ne Julija erkölye alá és trubadurának csapna föl, ha egyszer igazán belehabborodnék egy szép asszonyba. Mert kerem a természetben nincsenek kivételek.
A gróf jóízűt neveltet az én filippikámon és biztosított róla, hogy nincs olyan asszony, aki őt az ő függetlenségétől megfosztani képes volna. Meg ha fejedelmi korona volna a hozományja, meg akkor sem. Ö megcsontosodott agyaggyén. Ha maga Vénusz szállana föl újra a tenger hullámaiból, még azt sem venné el feleségül.
Es gróf Danosnak csak úgy dagadt az arca az önértéltől, a büszkeségtől.
Sohasem fogom elfelejteni, hogy milyen remek ember volt akkor az ő férfiaságában. Erőteljes és izmos, mint egy bronz kolosszus.
Bizony törekény kis jószág lehet egy ilyen férfi szemében az asszony.

4.
Hanem az évek múltak.
Es a bronz kolosszus kezdett megrogygni.
A főrendiházban találkoztam egy ízben gróf Danossal. Alig ismertem rá.
Az a hatalmas férfi szinte meg volt aszalódva.
Megszült és két botra támaszkodva vanszorgott nagy nehezen.
Amint megpillantott, kőszöntött.
— Látja, mi lett belőlem? Ugy-e, meg sem ismert?
— Mi történt önnel, kedves gróf ur?
— Egy vadászaton hősködttem és meghűltem. A közönség észkelte be magát belém és tönkretett. Hónapokig nyomtam az aryat, azt hittem, sohasem kelek fel többé. Elszállítottak Póstyenre. Ott ugy ahogy, kis erőre „kaptam. Csakhogy éppen

egyik szenzációja volt, hogy Lurich 14 percz 22 másodpercz alatt legyőzte hatalmas ellenfelét Brezina prágai birkózót...

Mikor a nagyherceg dühöng. Az orosz császári családok mostanában nem nagy örömlökben van része...

— Főnri esküvő. Gróf Andrassy Géza leányának, Mariaza grófnőnek e hó 6-án, esztendőben...

— A spanyol királyi pár útja. San-Sebastianban jelenik, hogy a király és a királyné del-éltől a Giralda yachtján Bilbaoba utaztak.

— A mexikói német konzul gyilkosa. Annak idején mi is megemlékeztünk Stein mexikói német konzul meggyilkolásáról.

— Rendőri hírek. Verekedő katonák. Tegnap este a Gal-utca 8. száma alatt levő vendéglőbe reszegen állított be Veretz Sándor 86. gyolozatrendelői katonája...

— Polgár-örvosi műszer, kölszer és sűrítőkészítmény. mely 40 év óta fennáll, a legjobb hírnévnek örvendő czég...

— Fodor-féle vívtörtem. A Koronaherczegnél 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobb felszerelt torna- és vívtörteme.

— Bob-hajózó a legkellemesebb (10 f) két Nemesi ezimereket készí, régi és új nyuska, éspekét restaurál Linhart Vilmos színházi festő-és díszítő, Budapest, VII., Hunyady-utca 27. sz. Telefon: 68-83.

— Miholstadt-ferő ózópókölönlegességé. hazi ráktára Budapest, Váci-utca 3. Czipőpök páratlan elegáns kivetél és tartossága megszerezték az egész világ elismerését...

A zágrábi kiállítás.

— Saját tudósítónktól.

Zágráb, szept. 3.

Zágráb város, a szláv népfaj bályványozott fővárosa lobogószízen és ünneplő hangulatban van. Az ideérkezett idegenek tizezei és a különböző szláv szokolisták díszruhás csoportjai zenes felvonulásaikkal a legfényesebb ünnepi szint kölcsönzik...

A kiállítást gróf Pejacsevich Tivadar horvát bán és neje, született Vay grófnő nyitotta meg. Kisérteleben voltak a horvát új osztályfőnökök, nevezetesen Nkolics Viadimir bankhelyettes, dr. Raics Milan vallás-és közoktatásiügyi és dr. Badaj Vominir igazságügyi osztályfő.

Mintán a bán megnyitónak jelentette ki a kiállítást, neje és a rendezőse tagjai kíséretében a kiállítás megtekintésére indult. Dr. Malin János báni tanácsos, a kiállítás bizottság elnöke katalizálta a bán. Hogy a kiállítás így imponáló sikerült, az legelőképpen dr. Malin érdeme. Nagy energiával törekedett a viszonyok nehezítéseinek legyűrűzésére; elcsálta, nagy tudása és páratlan munkaszeretete miatt eredménytelenül.

— Igen sok a látogatója Stöger szabadalmazott tengervetőgépeinek; szabadalmát most 8 napja kapta meg és először mutatja be a nagyközönségnek az új, a maga nemében páratlan tengervetőgéppel, amely az eddig használt amerikai rendszerű géppel, szaktértek véleménye szerint, sokkal jobb és ami a fő előnye — olcsóbb.

Mallinak a kiállításrendezés nehez munkájában több segítőtársa volt. Ezek között elsősorban kell megemlítenem dr. Francescht Ottó egyetemi tanárt, Malin tervezett, Francescht ezt a két embert a megnyitás napján. Körülbelül 40.000 ember öngönötte el a kiállítás területét, Malin és Francesch egyszerre tíz emberrel beszéltek és végesszen hat nyelven magyarázta a kiállítás tanúságait. Egész nap a kiállítás területén időzik és a legnagyobb udvariassággal és készséggel szolgál felvilágosítással.

A kiállítás területét háromszorta nagyobb a legutóbbi zágrábi kiállítással; 30 ezer négyzetméteres területen fekszik a kiállítás. A beosztás és a rendezés mintaszere. Jó gondolat volt a kiállítás rendezőségétől, hogy bizonyos kisebb, időközönben külön időszaki kiállításokat rendez. Így szeptember 15-ig a mezőgazdasági gépek és a korai gyümölcsöt mutatják be; 15-től október 1-ig állattenyésztési, baromfi, halászati és ősz gyümölcs-kiállítást rendeznek.

Az érdeklődés a varakozást jóval fölülmúlta; a látogatók annyira elárasztották a várost, hogy magánosoknál is alig lehet szülszállt kapni. Most tünik ki, milyen helytelen felőgásból indultak ki a magyar géppárosok, midőn csekély számban sorakoztak a kiállítók közé. Bizonyítja ez, milyen kevésbé ismerük a horvát-szlavon viszonyokat; akik részt vettek mint kiállítók a kiállításban, bizonyára hálszen fognak a kiállításra visszagondolni. Bár a kiállítás még csak rövid ideje van nyitva, a kiállított mezőgazdasági gépek közül máris igen sok elkel, sőt több utánrendelés is történt.

A kiállítás bejratánál elsőnek tünik szembe a Clayton és Shuttleworth Ltd közkedvél és általános ismert joghalmos kiállítás, mely több, mint 700 négyzetméter területen fekszik. Legtöbb látogató az e gyár által kiállított gépek közül az új gazdasági gépeknél találta. A szaktértek közönség körében általános feltűnést keltett a megnyitáskor működésben volt 10 lőrejei gépezet, továbbá legújabb szerkezetű amerikai herefejű és cséplő gép. E gépek nyugodt és csendes járása általános elismerést vívott ki. A gyár óriási nagy kiállítás — melyet egyikének tartanak a legszebbeknek, 4 díszkapu határolta külön területen fekszik és magában foglal még egy 5 láb szélességű angol cséplőgépet és egy járgányos cséplőgépet, 4 vetőgépet, egy mütregyaszőrő-gépet, egy burgonyaszedő-gépet, egy kukoricazászoló-t, 3 gabona-darállót, 4 szécsavagót, 4 répatemetőt, egy fűkaszáló, egy szénaforgató, 3 gereblyét, egy aratógépet, különféle gabonaasztót, 16 különböző rendszerű két-, 5 eredei "Planeth" kaplő-gépet és még számos új gazdasági gépet. Ezen kiállítás egyike a leglátogatottabbaknak. Mint halljuk, a kiállított gépek legnagyobb része vevőre talált, sőt az újabb rendszerű gépek közül egyes modelleket többszörösen is eladtak. A bán a kiállítás megnyitása után ennek a gyárnak gépeit hosszasan meg szemlélte és a horvát országos kormány számára több megígétést is adott.

A budapesti gépgyárak közül — bár Horvátországban a magyar gépgyárak általában új utazeteket csinálnak — csupán a Magyar Királyi Államvasutak Gépgyára állított ki gőzeplő-készleteket, benzín és cséplő-készleteket, víz elvartót, marokrakot és kévekövű arató-gépet. Mindezek igen szélesen díszített helyen láthatók. A megnyitás alkalmával Ország igazgató személyesen fogadta gróf Pejacsevich horvát bán, aki az igazgatóval magyarul hosszasan beszélgetett, majd alaposan meg nézte az egyes gépeket és elismerést fejezte ki az egyes gépek kitűnőségéről. A szaktértek közönség sőt vásárassal honorálta a m. kir. államvasutak gépgyárának büszséggel, amelyről annyira győződött emélni a kiállítás sikerét.

A "Mezőgazdasági és ipari gépgyárak országos szövetsége Zágrábban" kiállítása egyike a legérdekesebbeknek. Rendező Stöger, a szövetségi főnöke, aki ezidek óta faradók Horvátországban mezőgazdasági gépek fejlesztésén. Több elsőrendű magyar gyár vezérképviseletet is hívta Zágrábba, a csikagói Mac Cormick világgépezék és a kizárólagos vezérképviselet Horvát-Szlavon-Dalmatiaszágban. Az ő kiállításában látható a Langen és Wolf-czég motorgyártmányai, továbbá az államvasutak részlezi vasgyárának készítményei.

Igen sok a látogatója Stöger szabadalmazott tengervetőgépeinek; szabadalmát most 8 napja kapta meg és először mutatja be a nagyközönségnek az új, a maga nemében páratlan tengervetőgéppel, amely az eddig használt amerikai rendszerű géppel, szaktértek véleménye szerint, sokkal jobb és ami a fő előnye — olcsóbb. Ig ugyanis az amerikai eddig használt tengervetőgépe ára 450 K volt, addig a Stöger szabadalmazott gépeinek ára mindössze 80 korona. E vetőgépek közül nagy feltűnést keltett a kiállítás az ugyanezt Stöger által kiállított aratógépek és kukoricaszászáló-gépek. Mint a kiállításban a közönségnek előadják, a kukoricaszászáló a száraz kukoricának orantent 60-70 meternaszáját is képes feldolgozni, sőt a nyers kukoricának 120-150 meternaszáját tudják önként feldolgozni. Az említett gépek közül nagy figyelem érdemel a Stöger "Jvka" nevű rendszerű peronospora fecskendő, melynek föclonye az eddigi ilyenmű fecskendőkkel szemben abban áll, hogy egyetlen része simes gumiból és borból. E fecskendőből a kiállítás néhány rövid napja alatt is igen sok került eladásra tíz évi jótállás mellett.

Nem meszte Stöger kiállítását van Becker és Melichar-budapesti czég ugyancsak igen nagy területet elfoglalt szépen díszített és szélesen rendezett kiállítás. Ott látjuk az általános ismert és nagy előnyökkel bíró Becher-féle ekeket, a Priovet-repatermelő és Johnston-féle arató-gépeket, a Melichar-Ferencz-féle vetőgépet, kombinált mütregyaszőrővel. E hatalmas czég kiállítását gróf Pejacsevich horvát bán és kisérőterék Szucs Zsigmond igazgató személyesen mutatta be. Az egyes gépeknel főleg arra terjeszkedett ki, a mikor magyarázatokkal szolgált, mi az előnyök a hasonló gyártmányok felett. A szakszerű, alapos magyarázatot a bán szívesen szavakban köszönté meg az igazgatónak. A kiállításnak egész nap igen sok a látogatója; a látogatók gárdaközönség legnagyobb része nem hagyja el e czég kiállítását anélkül, hogy valamit ne vásárolna.

A kerteszi kiállítás kirovó szerepet játszanak a kiállított gyümölcs-termékek; e téren valóban csodálatraméltó eredményrel találkoztunk a kiállításban. Állandóan nagy közönség csodálja a hat kilogramm súlyu márvány-fehér edes almát, továbbá az ugynevezett "Goldbarmen" aranykörteket, melyeket a kuljevői bortenelő intézet küldött a kiállításra. Ez az intézet Európa legnagyobb gyümölcstermelő telepe. 100 hold kiterjedésű földön a legkisebb gyümölcstermelést mutatja fel a kerteszet. Dícséretet érdemel a horvászati kiállítás is; itt a legszebb sikert a dalmát kiállítók érték el.

A kiállítás részletes ismertetésére legközelebb visszatérünk.

GYÁSZROVAT.

Faragó meghalt.

Csak most, hogy meghalt, derült ki róla, hogy az élet sematizmusában Faragó Józsefnek szerepelt; amíg élt, egyszerűen csak "Faragó"-nak hívták, és a szürke,

igénytelen név volt a színpadi neve, ama színpadon, melyen nagyon boldons szerepelt osztott ki neki a legkérelhetetlenebb rendező.

Komedióknak vagy nagyobb megbecsülésel: színjátéknak mondják az élet szomorú krónikáit, holott nem jól mondják annak. Az élet nem komédia, hanem: kettős komédia. Az egyiket a fórumon játszák el, olyan ábrázattal, aminőt rúnkszabott az élet kerestet és kínalat szabályai szerint rendezkedő piacza. A másikat minél hangtalanabban, minél csendesebben, némán összeszorított fogakkal éljük végig, belül, önmagunknak.

Faragó furge inakkal és vig ábrázattal csinálta végig a nyilvános komédiát. A nevetetés volt a szerepe, a vígság volt szomorú kenyere ennek a szomorú embernek, akinek keserűbb lelékek még nem tréfiát senki sem. Aki a második, — hát a keserű Faragó azt a karikaturát mívélte, amelyben nincsen egy csepp keserűség sem, de csupa széles, bővér jöködv, csupa kedélyes nyugtapolgári torlatsz...

Előgedellen természetű, nyugtalan véru europeinek mondják, pedig csak egyszerűen szerencsétlen ember volt a szegény Faragó. Amiképpen csak szerencsétlen emberek mándányian, akiket idegenbe hajít valami tragikus ézés, amelyet ők önmaguknak is az itthoni dolgokkal való elégedetlenségű magyaráznak. Mikor még késhöz az ideál-világban, Amerikában járt, akkor még fiatal és reményekben gazdag fejkő volt. Fiatal... Hat később, mikor aztán szinte tragikusnak mondható hamarsággal elert minden céljét, oda vagonok között a fiatal remények birodalmába...

Mert magyar viszonyainak az a kicsinyességé tette őt elégedetlenné, ami ebben az országban a legtöbb ambicióz elervasztja. Egy-két év alatt el lehet éni mindkét mindent, amit csak szegénységünk mívésznek nyújthat, közönség elismerését, újságok hódolását és valami kis exisztenciát is, akkor aztán végre a láthatárnak, nincs többé mit küzdeni. Míg hozzáfeledeztek ama Faragó József nevű kis hivatalnokban Faragó, az első magyar karikatúrát, a végételen ambicióz mívész immár befeljezte itthoni pályafutását. Óriási, fölényes rajzudalával egy-kettőre megnőtt a kis humorizáló fölé, első rajzolója lett legjobbb lapjainknak, banulatos karaktermegléstas meglette első és legjobbb politikai karikatúránk — s ekkor még mindig nem érezte magát nagygnak, csupán csak az adott szűkös viszonyok között legnagyobbgnak.

Nem egy év előtt véglegesen külföldre költözött, hogy ott keresse álmai valósulását. De ott egy újabb tragikummal találta szemben magát. A karikatúra legvirágzóbb korában ért Berlinbe, amikor igazán esodamodra nóttek ki a földből a legeredetibb karikatúra-tehetségek: a Theodor Heinek, a Schulzok, a Bruno Paulok. A franciaia földön: a Toulouse Lotrec-ek, a Steinfen-ek, Caran d'Ache-ek és Guilleume-ek, megannyi föld-rengető talentum, amely — saját házaaban kerestt érvényesítést. Többé már nem volt elég, kitanégn rajzolni, pompásan karakterizálni, egyéniség kellett, egyéniség! Minel eredetibb, minél zöpörkázóbb. Faragó már nem értette meg ezeket az igényeket s így odakünn is csupa keserűség növekedett a lélekben. Megbecsültek, tisztességes exisztenciát is nyújtott nekí, de ez Faragónak még annyi sem volt, amennyit itthon hagyott.

Tavaly meghalt fiatal felesége is, aki három arzával hagyta itt az érzékeny lelki mívészét. Attól fogva végképpen nekikeresedett s nem volt többé maradása. Szépén elrendezett mindent és hűgel megfontoltsággal elkészült a halála. Szombaton ejel egy jól irányzott löveléssel megölte magát. Oly könnyen járó tollal rajzolt vig dolgokat életében, most egy boldon szérszámmal véres pontot rakott utánuk...

Halála melyen megdöbbenette azt a sok embert, aki itthon megbecsülte és szerette. Dr. BarDOS ArTHur.

Schwarz Jakab paszományos élete 70-ik évében, ma Budapestben meghalt.

TÁVIRATOK.

Boc, szept. 3. (Saját tudósítónktól.) A petroleuminótomogyrak képviseleti holnap tanácskozást fognak gyűlni, hogy a nyersolajtermelőkkel megállítsák az arakat.

Görög patron-megrendelés. Boc, szept. 3. (Saját tudósítónktól.) Ma egy görög tisztibizottság érkezett ide, hogy a Roth György-féle gyárban három millió patronot rendeljen a steyri löveggyárban készült 100,000 darab Manchler-Schönauer-féle rendszerű puskához.

SZÍNHÁZ ÉS IRODALOM.

— Fedák Sári főtel. Holnap, kedden, kezd meg Fedák Sári nevé havi színet után müködésbe a Király-Színházban. A művész elő felépült legnagyobb sikertú kreációját: János vízfűt-vásárolta, a mely a darabnak 20 hónap alatt 312-ik előadása lesz. Csütörtökön ez vasárnap este ugyancsak a János vízfűt-ben lép fel, míg szertén és szombaton a Gül-Baba Gábor diák-ját szíjzza. Ez előadásokra, a melyek iránt szokatlanul nagy az érdeklődés, naponta várhatók jegyek a Király-Színház pénztáránál és a Bárd-féle jegyirodákban. — A "Mókaházasság"-próbái. A Népszínház legközelebbi udjónsgából, Lehá Ferencz "Mókaházasság"-czímű operettjéből esztűrőkön

délelőtt tíz órakor tartják meg a főpróbát. A szép zenéjű operette-dalműnek szövegét Batlay Géza, a jeles fiatal poéta fordította. A próbákat Stoll Károly főrendező vezeli, a karokat és a magánénekeseket Fekete József karmester tanította be. A bemutató-előadást pénteken tartják meg.

— Komlóssy és Ledófszky-est. Ma este ismét a vizionlítás örömeitől visszhangzott a Népszínház nézőtere. Ma Andran grönýörű "Udvökö"-je volt műsoron s Komlóssy Emma és Ledófszky Gizella versenyt csatoltattak szép hangjukat, mely a két havi pinés ideje alatt még nyert erőben és melegségben. A közönség "Udvökö"-je volt a sok edes dallammal és legzisebben az egész előadást, elejétől végig, megismételtette volna. Raszó is elegendően volt és az ő pompás haritonjának is zajosan tapsoltak. Kovács, Pázmán, Kiss és a többiek a derűséget tarították éhen.

— Tiszamenten. Az Uránia-színházban se rényen folytak a próbák Szunyó Károly Tiszamenten című darabjából, mely a magyar föld legzsebb és legzsebbébb följet mutatja be földben és képen. A darab bemutatóját a jövő het elejére tervezi az igazgató.

— Az Exlex fölújítása. A Magyar Színház szombaton, szeptember 8-án újta föl Rajna Ferencz revűjét, az Exlex-est. A nagyító kiállítás látványosságát vasárnap este megismételik, szombat és vasárnap délután pedig A koldusgróf megvéréskelt helyárakát. Az Exlex első előadásaira jezt már kapható a színház pénztáránál és a Bárd-czég jegyirodáiban.

— Szikszay-kiállítás Münchenben. Szikszay Ferencz, a Párisban lakó magyar festő-művész a múlt hónapban gyűjtéménye kiállítást rendezett Münchenben a Heilmann-féle művészeti szalonban, a hol igen szép sikert aratott. — Riquette szereposztása. A Vigszínházban a Riquette, Heinequin és Weber háromtelvénos bohóza pénteken, e hó 7-én, került bemutatásra a következő szereposztásban: Forello Tihány Miklós, Riquette, a felesége, Varsányi Irén, Patapon Vendre, Blanche, a felesége, Gazi Mária, Monbassac Legeúds, Barbet Julien Góth, Jambard Szerezy, Daval Armand Tamay, Gschelotte Hegedúsné Lion, Marabranne Kiss Irén, Pontoy Balassa, La Barbe Gyözö, Péchot Sarkaó, Corna, Rónaszeki Maloisl Baroi, Claire Huzella Irén, Mari Kürthy Sári, Anthame Kassaí.

Színházi morzsák.

(Aki előtt a színművő is meghajolt.) A Nemzeti Színház megnyitja előadására az "Elnemült haragok" volt kitéve. Somló igazgatóhoz delután becsöngött Rákosi Viktor — a darab egyik szerzője, aki június 27-ike óta eltűnt és rejtélyes távolléte után akort mutatkozott először.

- Beszélhetek az igazgató urral? — kérdezi a hajtenő szolgt. — Tüstent — feleli mezt — méltóztassék addig helyet foglalni. — En csak éppen két szót akarok szólni és két szabadbeszéd kéri... — Igenis, kérem alásan — amit a másik ur kijött. Szimplusz felfolyan. — Irít az az ur darabot? — Nem hiszem. O csak jászok: Hajdu ur, a Nemzeti Színház tagja. — Ez hatott. A népszerű képvisező-szimmüör-kereszköző türelmesen dobtá magát az egyik szolyébe. — Az már más, szót szelidűt hangon, még látszhatik valamelyik darabomban.

(Miss Duncan magyarai tanú). A Népszínház legközelebbi szenzációja — Miss Duncan vendégszerzése. A genialis angol diva visszafelé csinálja azt, a mit Palmay líka. Ez magyarul kezdte, németül folytatta s angolul koronázta be a sikereit. Mary Halton angol színeszőből lett nemette s most — pour la bonne beuche — magyarul fog játszani.

A Szomorú testvérek nebi külön írtak egy angol-francia magyar darabot, mely tele lesz Haltonos trükkökkel. A szerzők is, a színeszek is sokat várnak ez udjónsgától. De mégis Miss Halton az, a ki legjobban bízik a sikerben. — Erre elég bizonyíték, hogy e szerep kedvéért nem saját megfontaltnal magyart, a nyelvmester nehez és fontos szerepére Balázs Olga, a Népszínház márkusemlémgangú kitűnő drámai színésznője vállalkozott.

— Magam úgy se játsznám — mondta bánatosán — így legalább másokat juttatok a Népszínház deszkára.

Miss Halton most német színpadon vendégszerpelt és Balázs Olga mindenütt elkiséri. Egész nap együtt vannak, még az esti előadások felvonásoközében is gyakoróják zengetes nyelvének. A kik hallották, bámulatosan mondják a haladást. — A Miss úgy gagyog magyarul, mint a víz! Mondják ezek. Még az a kieske akcentus is bájos az ő szájánban.

Igen ám, de épen ez az akcentus aggaszta Miss Maryt. Kéréssel fordult Vidorhoz: — Adjon szerepet Olgának. — Balázs Olgának? ... Hiszen ő drámai színésznő... — Tudom, tudom: nincs nekivaló, hozzáméltó szerep a darabban; de az én kedvemért elválnék néhány szóból álló is... Az a fő, hogy ő is játszó és hogy mindig a színpadon legyen, a mikor én játszom.

— Anyira egymáshoz szoltak? — Az is. De tudja, nem bírom a velyes kijeltesében és azt akarom, hogy ő velem szemben állva csucosítsa, nyitogassa a száját, a szerint, a mint nekem beszélnem kell.

Vidor, természetesen, engedlett. — All right! Kiállott örömmel Miss Halton. Azaz hogy — Heljós!

